

du sadržaja itd., ali, u načelu, Marx i Engels priznaju da je njihovo vlastito stajalište i gledište konkretna konsekvencija njegovog. Drugačije to i ne može biti uz dominantni „posebnoznanstveni“, navlastito: društvenoznanstveni horizont unutar kojeg se pojavljuje za njih „društvo“. Ovaj horizont, u načelu, ne prelazi temeljnu antrologijsku i humanističku (naravno: ne sentimentalističku) soluciju, nego je naprotiv pretpostavlja. *Althusser**, koji insistira na znanosti, poslije „Coupure“ od 1845, u interpretaciji intencije Marxova djela, naravno, ni sam ne vidi humanističko-novovjekovni horizont svojeg „strukturalizma“.

Da takvo „odbacivanje“ filozofijske problematike kao „spekulativne“ za račun „empirijske“, „pozitivne“ znanosti, koja pruža „konkretno“, „zbiljsko“ itd., znači samo *potiskivanje* ali ne i apsolviranje metafizičke problematike u „realizaciji“, svjedoči onda obnova i korišćenje „racionalne jezgre“ Hegelove filozofije, a da Marxu nije jasna, pri tretmanu „prikaza“ (*Darstellung*) za razliku od „načina istraživanja“, *priroda* znanosti koja se prikazuje kao „konstrukcija a priori“⁴². „Način prikazivanja“ (*Darstellungsweise*), koliko god se razlikovao od „načina istraživanja“ (*Forschungsweise*), *nije* nešto izvanjsko spram „života stvari“ (*Leben des Stoffs*) nego se *smješta u samoj stvari*, što Marx još naglašava, potencira u određenju razlike svoje „dijalektičke metode“ spram Hegelove. Kad govori o „koketiranju“ s Hegelom svojstvenim „načinom izražavanja“

bachova apstraktnog čovjeka dolazi se zbiljskim živim ljudima samo kad se razmatraju kako rade u povijesti“.

* Usp. Pour Marx, Maspero, Paris 1966, str. 26—27, passim 227—249, 257.

⁴² Usporedi Kapital I, Pogovor za 2. izd., MEW 23, str. 27, 28.